education

Department:
Education
North West Provincial Government
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PROVINSIALE ASSESERING

GRAAD 10

REKENINGKUNDE V1
NOVEMBER 2024

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 baldsye, ‘n formuleblad en ‘n 9 bladsye andwoordeboek.

Kopiereg voorbehou

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. ‘n Formuleblad met Finansiële Aanwysers is aan die einde van hierdie vraestel aangeheg.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag ‘n donker potlood of blou/swart ink gebruik om vrae te beantwoord.
7. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	MINUTE
1	Rekeningkundige konsepte en Ontleding van Transaksies	25	20
2	Staat van Omvattende Inkomste	50	40
3	Staat van Finansiële posisie en aantekeninge	45	36
4	Ontleding en vertolking van Finansiële State	30	24
TOTAAL		**150**	**120**

VRAAG 1: REKENINGKUNDIGE KONSEPTE EN ONTLEDING VAN TRANSAKSIES **(25 punte; 20 minute)**

1.1 Kies ‘n verduideliking uit KOLOM B wat by die beginsel in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–F) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer. (5)

KOLOM A	KOLOM B
1.1.1 Besigheidsentiteit	A. Inkomste en uitgawes moet in dieselfde finansiële tydperk gereflekteer word.
1.1.2 Historiese koste	B. Finansiële inligting word op 'n konserwatiewe wyse aangeteken.
1.1.3 Paring	C. Alle bates word teen hul kosprys aangeteken.
1.1.4 Lopende saak	D. Finansiële inligting word voorberei met die veronderstelling dat 'n besigheid in die toekoms sal voortbestaan.
1.1.5 Omsigtigheid	E. Transaksies met 'n onbeduidende uitwerking op die uitkoms van die resultate van die besigheid sal nie aangeteken word nie.
	F. Finansiële sake van 'n besigheid word heeltemal apart gehou van die finansiële sake van sy eienaars.

1.2 Die inligting hieronder het betrekking op **Mabudi Winkel**. Die transaksies het plaasgevind gedurende **Februarie 2024**. (20)

GEVRA:

Ontleed die transaksies volgens die opskrifte in die antwoodeboek. Toon ‘n toename aan met ‘n **+** en ‘n afname met ‘n **–** en geen uitwerking met ‘n **0.**

Voorbeeld: Betaal Lakeside Stationers per EFO, R500.

Nr.	Rekening gedebiteer	Rekening gekrediteer	Bedrag	Bates	Eienaars belang	Laste
Vb.	Skryfbehoeftes	Bank	500	-	-	0

TRANSAKSIES:

1.2.1 Ontvang R 600 van A April, ‘n debiteur, ter vereffening van sy rekening.

1.2.2 Goedere ter waarde van R5 000 is aan ‘n Kinderhuis geskenk.

1.2.3 Kontantverkope het R30 000 beloop. Die besigheid gebruik ’n winsopslag van 50% op kosprys.

25

VRAAG 2: STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE (50 punte; 40 minute)

MARUPING HANDELAARS

GEVRA:

Die inligting het betrekking op die rekeningkundige rekords van Maruping Handelaars vir die jaar geëindig 31 Augustus 2024. Neem die inligting in aanmerking en voltooi die Staat van Omvattende Inkomste. (50)

A. MARUPING HANDELAARS
PROEFBALANS VIR DIE JAAR GEëINDIG 31 AUGUSTS 2024

	Debiet	Krediet
BALANSTAATREKENINGE-AFDELING		
Kapitaal		955 000
Onttrekkings	65 860	
Grond en geboue	650 000	
Voertuie	345 000	
Toerusting	60 000	
Opgehoopte waardevermindering op Voertuie		28 125
Opgehoopte waardevermindering op Toerusting		8 700
Vaste Deposito: BASA Bank (8.5 % per jaar)	50 000	
Handelsvoorraad	33 320	
Debiteurekontrole	23 500	
Bank	7 500	
Krediteurekontrole		51 577
Lening: BFN Bank		239 820
NOMINALEREKENINGE-AFDELING		
Verkope		758 413
Koste van Verkope	500 000	
Debiteureafslag	12 435	
Huur inkomste		31 300
Rente op vaste deposito		2 125
Korting ontvang		560
Oninbare skulde	1 250	
Salarisse	114 000	
Telefoon	7 490	
Water en elektrisiteit	5 350	
Skryfbehoeftes	3 210	
Advertensies	6 346	
Versekering	3 250	
Rente op lening	?	
Korting toegestaan	789	

Kopiereg voorbehou Blaai om asseblief

B. AANSUIWERINGS EN ADDISIONELE INLIGTING:

1. Goedere, R525, is aan die plaaslike kleuterskool geskenk. Geen inskrywing vir die transaksie is gemaak nie.

2. Die fisiese voorraadopname op die laaste dag van die finansiële jaar het die volgende inligting opgelewer:
   - Voorraad op hande R31 590
   - Skryfbehoeftes ter waarde van R2 820 was gedurende die jaar gebruik.

3. Die vaste deposito is op 1 September 2023 by BASA Bank belê. Rente op die vaste deposito is slegs vir ses maande ontvang.

4. ‘n Debiteur, D Ponti, met ‘n uitstaande saldo van R900 moet afgeskryf word as oninbaar.

5. Die leningstaat ontvang van Derby Bank op 31 Augustus 2024 toon die volgende:

	R
Saldo aan die begin van die finansiële jaar	262 000
Betalings gedurende die jaar (rente ingesluit)	51 000
Rente gekapitaliseer	**?**
Saldo aan die einde van die finansiële jaar	239 820

6. Huur is vir dertien maande ontvang. Neem in aanmerking dat die huur verhoog het met R250 per maand op 1 Julie 2024.

7. Die telefoonrekening (R405) vir Augustus 2024 is ontvang maar nog nie betaal nie.

8. ‘n Jaarlikse versekeringspremie van R1 140 is betaal op 31 Maart 2024.

9. Die besigheid se beleid vir waardevermindering bepaal die volgende:
   - Waardevermindering op voertuie word bereken teen 15% per jaar op die kosprys. Neem in ag dat 'n nuwe voertuig, met 'n kostprys van R120 000 op 1 Mei 2024 aangekoop en te boek gestel is.
   - Waardevermindering op toerusting word bereken teen 10% per jaar op die verminderde saldo metode.

50

VRAAG 3: STAAT VAN FINANSIëLE POSISIE EN AANTEKENINGE

(45 punte; 36 minute)

3.1 Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Skryf slegs die woorde 'WAAR' of 'ONWAAR' langs die vraagnommers (3.1.1 tot 3.1.4) in die ANTWOORDEBOEK

3.1.1. Wanneer die totale bates van 'n besigheid sy totale laste oorskry, word die besigheid as insolvent beskou.

3.1.2. Die persentasie opbrengs op eienaarsbelang dui die eienaar se opbrengs op sy belegging aan.

3.1.3. Die winsgewendheid dui die effektiwiteit van die besigheid aan.

3.1.4. Bruto wins op koste van verkope word bereken om winsopslag te verifieer.

3.1.5. Bedryfslaste moet altyd meer as Bedryfsbates wees. (5)

3.2 **MPHOENTLE WINKEL**

Die volgende inligting is geneem uit die rekeningkundige rekords van MPHOENTLE WINKEL vir die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2024.

GEVRA:

3.2.1 Stel die volgende aantekeninge tot die Staat van Finansiële Posisie vir die jaar geëindig 28 Februarie 2024 op:

(a) Voorraad (3)

(b) Handels en ander ontvangbares (5)

(c) Kontant en kontantekwivalente (3)

(d) Handels en ander betaalbares (9)

3.2.2 Stel die Staat van Finansiële Posisie (**Balansstaat)** op 28 Februarie 2024 op. (20)

Kopiereg voorbehou

INLIGTING:

A. Uittreksel uit die Algemene Grootboek op 28 Februarie 2024.

	R
Kapitaal	1 030 000
Onttrekkings	125 000
Lening van Star Bank	350 000
Vaste bates (drawaarde op 28 Februarie 2024)	1 191 200
Vaste deposito: Top Bank	120 000
Handelsvoorraad	310 000
Debiteurekontrole	48 700
Oortrokke bank	64 700
Kleinkas	1 200
Krediteure vir salarisse	16 000
SAID – LBS	3 200
Krediteurekontrole	74 800

B. ADDISIONELE INLIGTING:

i. Die volgende aansuiwerings moet nog in berekening gebring word vir die opstel van die Staat van Finansiële Posisie:

- Bedrag uitstaande vir elektrisiteit, R3 900.
- Vooruitontvange kommissie inkomste, R15 000.
- ‘n Advertensie vir R14 000 sal eers in Maart 2024 in die koerant. verskyn. Die betaling is in Februarie gedoen en te boek gestel.
- Verpakkingsmateriaal op hande volgens die fisiese telling op jaareinde beloop R7 300.
- Huurinkomste uitstaande, R8 000.

ii. Die vaste bates sluit 'n bedrag van R182 000 in wat aan Ace Builders betaal is vir die bou van 'n stoorkamer (R150 000) en herstelwerk aan die dak van die winkel (R32 000). Die fout moet reggestel word.

iii. R25 000 van die vaste deposito by Top Bank verval op 31 Mei 2024.

iv. ‘n Direkte oorplasing van R15 000 is op 28 Februarie 2024 uit die bankrekening gemaak om die maandelikse paaiement op die lening van Star Bank te vereffen, maar geen inskrywing is gemaak nie.

45

VRAAG 4: ONTLEDING EN VERTOLKING VAN FINANSIËLE STATE

(30 punte; 24 minute)

TS GALAXY

Die inligting is geneem uit die rekeningkundige rekords van TS GALAXY. Die besigheid word besit deur Mondii Langa en dit verkoop sporttoerusting in die Noordwes Provinsie.

GEVRA:

4.1 Bereken die volgende finansiële aanwysers vir die jaar geëindig 30 Junie 2024. Toon al dei bewerkings en rond af tot EEN desimale punt.

4.1.1 Solvensieverhouding (6)

4.1.2 Bedryfskapitaalverhouding (3)

4.1.3 Vuurproefverhouding (4)

4.1.4 Opbrengs op gemiddelde ekwiteit (4)

4.1.5 Bedryfsuitgawes op verkope (3)

4.2 Lewer kommentaar ten opsigte van die likiditeit van die besigheid. Haal TWEE finansiële aanwysers aan en voorsien syfers om jou antwoord te ondersteun. ***Verwys na inligting 3.*** (6)

4.3 Die eienaar is tevrede met die opbrengs wat hy uit die besigheid verdien, verduidelik dit deur EEN finansiële aanwyser aan te haal om jou antwoord te ondersteun. (4)

NOTA: Verskaf syfers of finansiële aanwysers (verhoudinge of persentasies) en vergelyking met die vorige jaar om kommentaar of verduidelikings te ondersteun.

INLIGTING:

A. Uittreksel uit die Inkomstestaat vir die jaar geëindig 30 Junie 2024

Verkope	1 875 000
Koste van Verkope	1 118 750
Bedryfsuitgawes	700 000
Netto wins	525 000

Kopiereg voorbehou

B. Uittreksel uit die Balansstaat soos op 30 Junie 2024

	2024	2023
Vaste bates teen drawaarde	2 250 000	1 500 000
Vaste deposito: Betty Bank	150 000	120 000
Bedryfsbates	1 287 500	880 000
Voorraad	300 000	225 000
Handels en ander ontvangbares	850 000	565 000
Kontant en kontantekwivalente	137 500	90 000
Eienaarsbelang	2 500 000	1 475 000
Nie-Bedryfslaste	818 750	625 000
Bedryfslaste	368 750	400 000

C. FINANSIëLE AANWYSERS:

	2024	2023
Winsopslag %	58%	72%
Bedryfswins op verkope	22%	17.5%
Netto wins op verkope	?	16.2%
Bedryfsuitgawes op verkope	?	19.4%
Bedryfsverhouding	?	2,9 : 1
Vuurproefverhouding	?	0.9 : 1
Solvensieverhouding	?	3,3 : 1
Opbrengs op gemiddelde ekwiteit/eienaarsbelang	20.8%	17,8%
Rente (koers) op vaste deposito	12%	12%

30

TOTAAL: 150

Kopiereg voorbehou

GRAAD 10 REKENINGKUNDE FINANSIëLE AANWYSERSFORMULEBLAD		
$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	
Bedryfsbates: Bedryfslaste	(Bedryfsbates – Voorraad): Bedryfslaste	
(Handels en ander ontvangbares + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste		
$\frac{\text{Netto wins}}{\text{Eienaarsekwiteit}} \times \frac{100}{1}$	Totale bates : Totale laste	